

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1885. Andra Kammaren. N:o 18.

Onsdagen den 4 Mars.

Kl. 7 e. m.

Herr vice Talmannen ledde under detta sammanträde Kammarens förhandlingar.

§ 1.

Fortsattes öfverläggningen angående punkten 38 af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 12 a, dervid, enligt förut gjord anteckning, ordet lemnades åt

*Angående
anslag till
anordnande
af en
skandinavisk
industri-
utställning
i Stockholm
under
år 1886.
(Forts.)*

Herr Wilh. Carlson, som anförde: Det är under synnerligen ogynsamma omständigheter, jag i afton skall yttra mig i föreliggande fråga. Kamraren har nemligen redan länge lyssnat till olika meningar derom, hvartill kommer, hvilket må hända är det mest beklagliga, att jag är representant för Stockholm och såsom sådan lätt kan synas tala i egen sak. Jag vill dock försäkra, att, om jag vore representant för Haparanda eller Ystad, jag likväl skulle yttra mig på alldeles samma sätt, som jag nu såsom stockholmsrepresentant ämnar göra.

Hvad nu vår svenska industri beträffar, så förmodar jag att en hvar af Kammarens ledamöter, antingen han haft tillfälle att göra jmförelse mellan den svenska och den utländska industrien på ort och ställe eller blott gifvit akt på våra tulljournaler och på den mängd af utländska handelsresande, hvilka i stor mängd besöka vårt land, skall medgifva, att vi i industrielt hänseende i jmförelse med andra länder stå ganska långt tillbaka. Allt detta vittnar om, att vi hafva en oerhördt stor import af sådana industri- och kramalster, hvilka mycket väl kunde tillverkas inom vårt eget land, om vår industri vore mera tillgodosedd, än den för närvarande är; och jag tror derföre, att, om vi önska en förbättring på detta område, vi, såsom landets representanter, måste söka att göra någonting för industriens understödjande.

Jag vill icke påstå, att den föreslagna utställningen skall visa sig hafva någon så märkvärdig förmåga att frambringa hvad som icke finnes. Men jag tror mig med visshet kunna påstå, att den-

Angående anslag till anordnande af en samma, i vårt land så väl som i andra, skall komma att förete goda tendenser till utveckling och uppblomstring på det industriella området.

skandinavisk industri-utställning i Stockholm under år 1886.
(Forts.)

Jag antager väl att herrarne samt och synnerligen uppmärksammat de statistiska uppgifter, som åtfölja Kongl. Maj:ts proposition i ämnet och hvilka åskådliggöra vår industris ståndpunkt på de olika områdena åren 1865 och 1880. Men jag betviflar ändå att denna sak blifvit tillräckligt behjertad och ber eder därför ytterligare betrakta de å sid. 89 i utlåtandet befintliga uppgifter; och dessa skola nog öfvertyga herrarne, att någonting verkligen försiggått under den tidsperiod, som förflutit mellan nämnda år. Af dessa uppgifter framgår nemligen, att vår industris kapital nära nog tredubblats under dessa femton år, och vi böra därför kunna hysa den förhoppning, att denna industriutställning, derest den kommer till stånd, skall bära goda frukter. Att på förhand beräkna det blifvande resultatet deraf är naturligtvis omöjligt. Men någon anledning att hysa annan uppfattning, än att den både för utställarne och allmänheten skall bringa tenligen goda resultat, det kan man väl icke hafva.

Det är förut påpekad, att den ifrågavarande industriutställningen egentligen skulle afse att uppmuntra den mindre industrien, så att deri behöfver jag blott instämma. Jag tror nemligen icke att denna industriutställning kan få någon betydelse för jernindustrien eller bergshandteringen, för ångbåtsbyggandet, tegeltillverkningen, cementberedningen eller annat dylikt, utan att det är den mindre industrien, som här vid lag kommer att skörda frukterna, och jag tror äfven att den är mest i behof af uppmuntran.

En sak synes mig underlig, nemligen den, att man vid diskuterandet af denna fråga, åtminstone här i Kammaren, icke tagit någon hänsyn till de inkomster, som staten skulle komma att af en blifvande utställning beredas genom ökad så väl person- som gods- trafik på statens jernvägar. Att här uppgifva någon summa, hvar- till dessa inkomster ungefärligen skulle komma att uppgå, kan jag naturligtvis icke, men antagligen blefve den icke så obetydlig, då säkerligen icke så få af våra utländska grannar komme att hedra utställningen med sitt besök, och medtager man då i beräkningen de inkomster, som staten på denna väg skulle få, blefve utgiften för staten icke så stor, som den eljest kunde synas.

Äfven ber jag att få fästa uppmärksamheter på en annan omständighet, nemligen den att, när man har anslagit 400,000 kronor åt svenska deltagare i en verdensutställning i Amerika för några år sedan och 200,000 kronor åt deltagarne i en annan, europeisk industriutställning, hvilka penningar naturligtvis gingo ur landet i form af utgifter för resor och vistelsen i de främmande länderna, så synes det mig vara en stor inkonsequens, att man icke nu genom att anslå ett mindre belopp gör det möjligt för oss att taga tillbaka en del af dessa penningar från utlandet. Detta är en omständighet, på hvilken jag, som sagdt, ber att särskildt få fästa uppmärksamheten, emedan den åtminstone för mig väger icke så litet.

I bland de skäl, som anförts emot den ifrågasatta utställningen,

är det ett par, som jag särskildt ber att få upptaga till skärskådande. Den talare, som öppnade diskussionen i denna fråga, yttrade, bland annat, att dylika utställningar icke visade ett verkligt prof på den dagliga tillverkningen af de olika industriföremålen, utan att man ditförde särskilda för ändamålet gjorda expositionsartiklar. Detta är mycket sant, och jag tror att det vanligen tillgår så att den, som ämnar deltaga i en industriutställning, gör sitt bästa till att uppdrifva sin egen och sina arbetares arbetsskicklighet för att få ett välgjordt och godt arbete. Men om detta är till industriens nytta eller skada lemna jag åt hvar och en att bedöma. Det måste väl ändock vara nyttigt, att våra arbetare utveckla den största möjliga skicklighet i sina respektive yrken, och för mig framstår därför nyssnämnda omständighet såsom ett skäl för i stället för emot industriutställningar.

Samme talare anförde vidare, att dessa utställningar äro för industriidkarne mera till skada än gagn. Ja, det kan också jag hålla med honom om. Industriidkaren får nemligen der göra bekantskap med konkurrenter, hvilka han förut icke känt, ty på dessa utställningar samlas föremål så väl från olika delar af landet som från våra grannländer, och om då någons fabrikat finnes mera underhaltigt eller dyrare än de andres, så har han naturligtvis skada af att hafva deltagit i utställningen, men för industrien deremot har det varit till nytta. Man har också ansett sig gifva dessa industriutställningar ett passande namn, då man kallat dem humbug. Jag beklagar att man icke kunnat finna ett mera vulgärt ord för att beteckna sitt förakt för dem. Jag vill icke upptaga till skärskådande på huru mycket i vårt dagliga lif detta namn kan tillämpas; det öfverlemnar jag åt så väl den ärade talare, som begagnade uttrycket, som åt herrarne i öfrigt att reflektera öfver. Om något skulle vara förtjent af en sådan benämning, vore det väl våra landtbruksmöten, der man utställer kreatur, dem man under kanske öfver ett års tid utfodrat för detta ändamål i förhoppning att få sig ett pris eller en medalj.

Den ärade talaren önskade också, att vi i stället för sådana utställningar, hvarom fråga är, skulle få permanenta utställningar. Ja, mine herrar, om det vore fråga om den saken, skulle jag äfven yttra mig, ehuru kanske icke i samma syfte som han, ty de permanenta utställningarne låta bra i teorien, men i praktiken torde de ställa sig annorlunda.

I Stockholm åtminstone har man icke behof af sådana utställningar, ty de större industriidkarne hafva sådana året om. Så t. ex. hafva Rörstrands, Gustafsbergs och Bolinders fabriker egna utställningslokaler. Dessa hafva emellertid icke samma betydelse som industriutställningarne, hvilka senare draga uppmärksamheten mera till sig, emedan de icke så ofta återkomma. Ehuru mycket vore att tillägga, skall jag likväl icke besvära Kammaren dermed, utan inskränker mig här till att hos Herr Talmannen yrka bifall till reservanternas förslag, då det väl icke lönar mödan att ens tala om Kongl. Maj:ts förslag, huru gerna jag än skulle vilja yrka bifall till detsamma.

Angående
anslag till
anordnande
af en
skandinavisk
industri-
utställning
i Stockholm
under
år 1886.
(Forts.)

Angående
anslag till
anordnande
af en
industri-
utställning
i Stockholm
under
år 1886.
(Forts.)

Vidare yttrade:

Herr Sven Nilsson: Då ännu ingen talare här försvarat Stats-
Utskottets förslag, så anhåller jag, såsom ledamot af Utskottet, att
få göra det.

Det är egentligen från två håll som anfallen mot föreliggande
förslag kommit, nemligen dels från dem, som yrkat rent afslag, och
dels från dem, som haft anmärkningar att framställa mot de af Ut-
skottet uppställda villkoren. I förra afseendet har man ansett att
det vore bättre, om man kunde inrätta och anordna permanenta ut-
ställningar i stället för dessa periodiskt återkommande, emedan man
derigenom trott sig kunna göra besparingar för statsverket. Jag vill
der vid lag anmärka att, såsom den siste talaren förut erinrat, inom
hufvudstaden redan finnas åtskilliga sådana utställningar. Men om
man skulle vilja anordna en dylik permanent utställning i större
skala, så blefve det nödvändigt först och främst att den anordnades
i en af de större städerna, helst rikets hufvudstad, och vidare
att den inom detta samhälle förlades så centralt som möjligt. Jag
föreställer mig i sistnämnda afseende att den komité, som haft upp-
drag att vidtaga de förberedande åtgärderna för ifrågavarande
utställning, icke skulle underlåtit att taga äfven denna sida af saken
i betraktande, om man icke sannolikt strandat på svårigheten eller
omöjligheten att inom hufvudstaden finna en plats med så stort ut-
rymme, att en permanent utställning derå lämpligen skulle kunna
anordnas. Man har derföre måst öfvergifva denna tanke och för den
nu ifrågasatta utställningen föreslagit en plats på Ladugårdsgärdet;
och jag frågar om det kan vara lämpligt att på denna från hufvud-
stadens centrala del ganska aflägsse belägna plats förlägga en per-
manent utställning. Jag tror det icke. För min del har jag visser-
ligen icke något emot att utställningarne göras permanenta och anser
att man bör vara betänkt derpå för framtiden, men då jag icke tror
att en sådan utställning under den allra närmaste framtiden kan
komma till stånd, ser jag ej något skäl att för denna framtidstanke
förkasta det nu föreliggande förslaget.

Man har vidare anmärkt, att den föreslagna tidpunkten vore
olämplig. Jag har icke hört några giltiga skäl härför angifvas, ty icke
kan det vara det, att dessa utställningar för ofta återkomma, då det
är, som man vet, nära 20 år sedan den sista skandinaviska industri-
utställningen egde rum här i landet. Men det finnes ett par andra om-
ständigheter, på hvilka jag för min del ber få fästa uppmärksamheten,
nemligen att år 1888 en allmän utställning kommer att anordnas i
Köpenhamn och år 1889 en lika beskaffad utställning i Paris, och
jag anser för min del af vigt, att vår utställning eger rum före dessa.
Dertill kommer, att ett stort landtbruksmöte också nästa år skall
anordnas i hufvudstaden, och det vore naturligtvis fördelaktigt äfven
i ekonomiskt afseende, om samtidigt dermed blefve en allmän industri-
utställning. Nu säger man att näringsidkarne blifvit trötta på dessa
utställningar. Ja, man har till och med gått så långt, att man kallat
dessa utställningar för *humbug*. Jag beklagar att ett dylikt yttrande
kunnat komma från det hållet, hvarifrån det uttalats; jag tror att

sådana åsichter och yttranden äro mera egnade att skada än gagna den industri, hvars verkliga och upprigtige vän jag dock vet den ärade talare vara, som fält detta yttrande. Jag fruktar att de industriidkare, som äro emot dylika utställningar, äro öfver hufvud taget, sådana, som icke våga framlägga sina tillverkningar på en dylik utställning, emedan de vid föregående tillfällen funnit, att andra utställare i samma väg haft att uppvisa både bättre och billigare varor, hvilket naturligtvis verkar nedsättande för deras egna. De tycka därför att det icke lönar sig att göra ansträngningar och uppoffringar för en utställning, då det endast leder till att de få sätta ned priset på sina sämre varor, hvilket icke kan vara behagligt. Man må därför icke fästa allt för mycket afseende på motståndet, som någon gång kommer från sjelfva industridkarnes sida, ty det *kan* verkligen hända att detta motstånd kommer just af det skäl jag nu angifvit.

Med hvad jag nu yttrat har jag sökt försvara Utskottet mot yrkandena på rent afslag. Sedermera har man sagt, att Stats-Utskottets förslag innebure ett maskeradt afslag genom de vilkor, som Utskottet uppställt, och att det vore bättre att taga ett rent afslag än detta maskerade, emedan det vore naturligt, att den kommun, af hvilken man fordrade garantier för bristen, aldrig skulle gå in på ett sådant vilkor. De af herrarne, som voro närvarande vid sista riksdagen och bevittnade den diskussion, som då egde rum i denna Kammare angående de Kongl. teatrarne, fingo höra detta skäl framdragas icke en utan många gånger. Talet om det maskerade afslaget dök upp hos alla dem, som ville att staten skulle ikläda sig ansvaret för teatrarne, och hos dem, som icke ville att Stockholms stad skulle göra mera än den gjort. Men Riksdagen beslöt i alla fall att fästa det vilkor som bifall till den Kongl. propositionen, att Stockholms kommun skulle bidraga med det icke obetydliga beloppet af 50,000 kronor om året. Man sade då, att teatrarne icke skulle kunna fortsätta sin verksamhet, utan måste stängas. Men hvad inträffade? Jo Stockholms kommun anskaffade det erforderliga bidraget, och allt har gått sin gilla gång utan några olägenheter. Och jag är för min del lifligt öfvertygad om, att Stockholms kommun, såsom rikets hufvudstad, icke heller nu skall rygga tillbaka för de anspråk, som möjligen komma att ställas på densamma i fråga om industriutställningen. Jag vill särskildt fästa uppmärksamheten på, att det varit stadsfullmäktiges ordförande, som från början stält sig i spetsen för denna utställning, och jag föreställer mig, att han bör hafva någon kännedom om de åsichter, som finnas hos stadsfullmäktige och i Stockholms samhälle. För mig är således den saken klar, att Utskottets förslag icke innebär ett maskeradt afslag, och jag försäkrar, att *jag* icke menar något sådant, då jag yrkar bifall till detta förslag. Vill icke Stockholms stad göra de uppoffringar Stats-Utskottet förutsatt, ja då är det väl naturligt, att staden icke anser utställningen af behofvet påkallad eller nyttig, ty det är väl egentligen till Stockholms stad man i detta fall, bör vädja. Jag kan således icke uppfatta saken på samma sätt som talaren på Vänersborgsbanken gjorde, då han förklarade det icke vara värdigt svenska staten att för detta anslag uppställa dylika vilkor. Jag för min del anser detta fullt värdigt

*Angående
anslag till
anordnande
af en
industri-
utställning
i Stockholm
under
år 1886.
(Forts.)*

Angående och fullt berättigadt derföre att på samma gång som staten från sin
anslag till sida naturligtvis är skyldig göra uppoffringar för att bereda en upp-
anordnande muntran för industriens målsmän, allra helst som staten på samma
af en gång förtjenar något på dem, som begagna statens jernvägar vid
skandinavisk besök å indstriutställningen — hufvudsakligen blir dock denna för-
industri- tjänst på personbiljetter — på samma gång förtjenar också Stock-
utställning i Stockholms stad på denna utställning högst betydliga summor genom de
under penningbelopp, som komma att i hufvudstaden nedläggas af dem,
år 1886. som besöka utställningen. Det blir icke småsummor man under denna
(Forts.) tid utställningen pågår kommer att nedlägga här. I detta fall ber
 jag särskildt få fästa uppmärksamheten på en omständighet, af hvilken
 jag är fullt förvissad att Stockholms kommun kommer att begagna
 sig, den nemligen, att kommunen kommer att under utställningen
 taga ökade inkomster af bränvinsförsäljningen. Det är klart att, då
 en sådan mängd folk samlas i hufvudstaden, de flesta hotell och
 utskänkningsställen, i synnerhet de bättre, skola komma att flitigt
 begagnas, och med den kännedom man redan haft om huru städerna
 och särskildt Stockholms stad kunna skaffa sig inkomster i den vägen,
 torde man kunna förutsätta, att staden ej uraktlåter att af denna
 ökade försäljning bereda sig riklig inkomst. Enligt den utredning,
 som lemnats i den Kongl. propositionen och som återfinnes i Utskottets
 betänkande, skall i utställningsbyggnaden anordnas utrymme för en
 särskild utskänkningslokal, som skall uthyras mot en till 13 å 14,000
 kronor beräknad hyra. Men tro herrarne, att det blir utställnings-
 komitén, som tager befattningen med handeln derstädes med mat
 och spritdrycker? Nej, det kommer Stockholms stad att göra, och
 säkert är, att staden allenast på den tillställningen kommer att för-
 tjena icke obetydliga summor. Då man vet, att en industriutställning
 blifvit beslutad att ega rum 1886, är det naturligt, att kommunen
 vid slutet af innevarande år, då bränvinsförsäljningsrättigheterna
 skola utarrenderas, skall ställa så till, att inkomsten för kommunen
 blifver mycket betydligare än föregående år. Stadsfullmäktige hafva
 detta i sin makt, enligt gällande författningar, den de vid ett dylikt
 tillfälle nog äfven skola betjena sig utaf. Jag tror således icke, att
 Stockholms kommun löper fara att förlora på affären, äfven om den
 skulle behöfva utbetala något mera än hvad den redan garanterat.
 Nu har staden garanterat 150,000 kronor, eller $\frac{1}{4}$ af den beräknade
 kostnaden, men om denna skulle uppgå till 800,000 kronor, såsom först
 förutsattes, så är alltså staden bunden vid att utbetala 200,000 kronor.
 Kommunen är sålunda förbunden att bidraga med 200,000 kronor, om
 kostnaden uppgår till 800,000 kronor, samma belopp som Utskottet
 under alla förhållanden ifrågasatt att utgå från Stockholms kommun,
 och jag föreställer mig, att stadsfullmäktige icke kunna taga detta
 beslut tillbaka. Skulle Kongl. Maj:ts eller reservanternas förslag an-
 tagas, är det teuligen tydligt att Stockholms kommuns kassa, enligt
 hvad jag nu meddelat, på industriutställningen skall komma att göra
 en ej obetydlig vinst, hvilken naturligtvis kan blifva mindre om Ut-
 skottets förslag antages, och jag anser det ej vara skäl att utställningen
 blir anordnad på statens bekostnad så, att hufvudstaden derpå skall
 förtjena allt för stora summor. Men jag vill fästa uppmärksamheten på

en annan omständighet, och det är, att, enligt Stats-Utskottets förslag, staden, i fall stadsfullmäktige besluta att lemna tillskottet till industriställningen, i öfverensstämmelse med Utskottets förslag, är berättigad att insätta två personer i den styrelse, som skall ordna utställningen — Kongl. Maj:t är i annat fall berättigad att ensam tillsätta denna styrelse. Om det senare blefve händelsen, veta vi visserligen, efter hvad som förut passerat, att det är framstående personer af Stockholms invånare och som äro mest hemma i saken, som komme att utgöra denna styrelse. Men denna styrelse skulle icke hafva samma uppfattning, som den skulle hafva, i fall Stockholms kommun tillsatte personer, som finge deltaga i besluten och rådslagen rörande ordnandet af utställningen. De personer, som Kongl. Maj:t tillsatte, skulle visserligen hafva till uppgift i främsta rummet att göra utställningen ändamålsenlig, men de skulle naturligtvis äfven, då staten skulle garantera för de medel, som kunna tillkomma utom den beräknade kostnaden, göra densamma luxuös på alla sätt, både in- och utvändigt, och de skulle icke räkna så noga med ett eller annat hundratusental kronor. Men om Stockholms stadsfullmäktige finge tillsätta ett par personer i styrelsen och sålunda hafva sitt ord med i laget, och man visste att staden riskerade att få betala den brist, som kunde uppstå, så skulle nog hela styrelsen gemensamt ställa så till, att anslaget ginge i hop. Men min fullkomliga öfvertygelse är att detta icke sker, i fall man lemna fältet öppet för staten att betala bristen. I det fallet vill jag jemväl fästa uppmärksamheten vid reservanternas förslag, eftersom man yrkat bifall till detsamma och eftersom man uttalat den åsigten, att utställningen icke skall komma att kosta staten mera än 200,000 kronor utom hvad som skall lemnas från manufaktur- samt handels- och sjöfartsfonden till belopp af 200,000 kronor. Detta är icke öfverensstämmande med verkliga förhållandet. Rätta förhållandet är, att det icke kommer att sluta med de nu uppgifna summorna, i fall det blir en brist derutöfver. I motiveringen till reservanternas förslag har Kongl. Maj:t just fått anvisning att taga af andra disponibla medel utan att fråga Riksdagen derom. Och Kongl. Maj:t har redan en sådan rätt. Handels- och sjöfartsfonden kan ytterligare för ändamålet användas, likasom äfven andra tillgängliga medel därför kunna anlitas. Kammaren kan också vara säker om att, i fall reservanternas förslag går igenom, det icke kommer att sluta med de här ofvan angifna summorna 400,000 kronor som staten får tillsläppa, utan åtskilliga hundratusentals kronor derutöfver komma nog att få släppas till af statsmedel, hvilka säkert skulle besparas, om Utskottets förslag af Riksdagen antages. Det är sådant, som Stats-Utskottet velat begränsa, så att staten icke skall för industriställningen få uppoffra något vidare än Riksdagen verkligen beslutat. Det heter nemligen i motiveringen till reservanternas förslag, »att Kongl. Maj:t utan Riksdagens särskilda hörande, på sätt i statsrådsprotokollet jemväl antydes, kan disponera medel till icke obetydliga belopp.» Ja, det är alldeles klart; Riksdagen får ingen framställning från Kongl. Maj:t om ytterligare bidrag, ty medlen komma att utgå i alla fall af statens tillgångar, om det blir brist.

Då jag nu talar för Utskottets förslag, vill jag, såsom jag redan

*Angående
anslag till
anordnande
af en
skandinavisk
industri-
utställning
i Stockholm
under
år 1886.
(Forts.)*

Angående anslag till anordnande af en skandinavisk industriutställning i Stockholm under år 1866. (Forts.)

sagt, betona att jag menar ärligt med detsamma; jag vill att utställningen kommer till stånd, men jag vill icke att staten derpå skall uppoffra mera än 400,000 kronor, som torde vara hvad man af staten skäligen kan fordra, och jag anser det icke vara någon fara för Stockholms kommun att garantera den brist, som kan uppstå, allra helst staden kommer att förtjena icke obetydliga summor utöfver de uppoffringar, som på utställningen ifrågasättas. Dessutom har man väl rätt, i vårt land lika väl som i andra länder, att vid ett sådant tillfälle ställa några anspråk på Stockholm såsom rikets hufvudstad. Det är af dessa skäl jag biträdt den framställning, som af Stats-Utskottet blifvit gjord, och jag kan icke heller föreställa mig att svenska Riksdagen, som förut beviljat 400,000 kronor till en utställning i Filadelfia och 200,000 kronor till en utställning i Paris, verkligen skulle vilja afslå en framställning om anslag till en industriutställning i vårt eget land. Jag tycker det skulle taga sig besynnerligt ut inför landet, att under det man uppoffrar flera hundratusen kronor på utställningar i andra länder, man, då fråga är om att åstadkomma en sådan i vårt eget land, skulle säga ett blekladgt nej. Det har jag för min del icke kunnat göra, och det är därför jag tager mig friheten yrka bifall till Stats-Utskottets förslag på de skäl jag anført.

Herr Friherre Fock: Jag ber verkligen om öfverseende för att jag besvärar Kammaren med min svaga stämning i denna fråga, men jag har så länge egnat mig åt frågor af denna beskaffenhet, att jag nästan anser mig pliktig yttra min åsigt. Ja, jag instämmer med den förre talaren deri, att det skulle förefalla mycket underligt, om svenska Riksdagen, som beviljat 400,000 kronor för Sveriges deltagande i en utställning i Filadelfia, 200,000 kronor för dess deltagande i en utställning i Paris — och jag kan godt lägga till några hundra tusen kronor för andra utställningar i utlandet, för att få millionen fylld eller till och med något deröfver — om, säger jag, denna samma Riksdag skulle vägra anslag till en utställning i eget land. Jag är också öfvertygad om, att Kammaren är nog fosterländsk för att icke vilja göra detta. Stats-Utskottet har icke heller föreslagit en sådan åtgärd utan hemställt, att Riksdagen skulle bevilja ett belopp af 200,000 kronor, men med förbehåll att Stockholms stad skulle bekosta hvad derutöfver kan komma att erfordras. Det är detta förslag, jag icke kan gilla, det är deri, jag icke kan instämma. Om Stats-Utskottet sagt och Riksdagen sade: vi bevilja 200,000 kronor utom de 200,000, som äro anvisade från vissa fonder, och öfverlemnade detta belopp åt Stockholms stad, hvilken eger att därför anordna utställningen, att bygga lokalerna för densamma med mera sådant, då skulle jag kunna förstå denna nedprutning af det begärda anslaget — så skedde inom parentes sagdt med Kongl. teatern, men nu deremot säger man: vi anvisa dessa 200,000 kronor, men med vilkor att Stockholms stad också lemnar 200,000 kronor. Sedermera skall utställningen anordnas genom en af Kongl. Maj:t tillsatt komité. Den skall bestämma byggnaderna, anordningarne inom lokalerna, dekoreringen, inträdesprisen och dylikt, och Stockholms stad får betala, lika godt till hvilket belopp kostnaderna må stiga. Ja, det är dock sant,

kommunen skulle få insätta två ledamöter i komitén, som väl kommer att bestå af ett tjugotal personer, bland hvilka kommunens 2:ne ombud hade rätt att skrifva reservationer, men utan förmåga att inverka på besluten. Jag frågar er, mine herrar: skall någon klok kommunalstyrelse kunna gå in på ett sådant förslag? Jag tillåter mig här en liten digression. Om ett landsting låtit uppgöra förslag till en jernvägsbyggnad för sitt län, hvilken derjemte skulle komma att gagna angränsande orter, och kostnadsförslaget uppginge till 4,000,000 kronor, samt landstinget begärde statsunderstöd af t. ex. 2,000,000 kronor, om Riksdagen då sade: ja, vi skola gifva eder 2,000,000 kronor, men Jernvägsbyggnadsstyrelsen skall bygga jernvägen, denna styrelse skall bestämma skenornas tyngd, öfverbyggnadens beskaffenhet, stationshusen, den rullande materielen med mera, och sedan fån I betala hvad allt detta kostar; kunna herrarne tro, att något landsting skulle gå in på ett sådant förslag eller ens borde gå in derpå. Jag tror icke heller att hufvudstadens kommunalförvaltning skall göra något sådant. För min del kan jag derföre, om jag vill understödja utställningsfrågan, icke annat än ansluta mig till den af Herr Grefve Sparre m. fl. vid utskottsbetänkandet fogade reservation.

Jag skall nu be att få nämna något om sjelfva utställningen, och hvarföre jag kommer att rösta för densamma. Här nämndes nyss, att vi deltagit i flera stora utländska internationella utställningar. Sedan utställningen i Stockholm år 1866 hafva vi sålunda deltagit i utställningen i Paris, i London, Wien, Köpenhamn, Filadelfia m. fl. För min del hyser jag den öfvertygelsen, att det ständiga deltagandet i dessa utställningar utomlands nära nog tvingar oss att föranstälta en utställning äfven i hemlandet.

Andamålet med de stora industri-utställningarne är naturligtvis att sätta industriidkarne sjelfva i tillfälle att få sina artiklar bedömda af sakkunnige män. Detta sker vid de stora internationella utställningarna hufvudsakligen för storslöjden. Ty märken väl, mine herrar, att vid dessa stora utställningar är det mindre de särskilda industriidkarne, som täfla med hvarandra, än nationerna, och hvarje nation uppträder derföre vid dessa eller bör åtminstone der uppträda företrädesvis med sådana artiklar, hvarmed den också deltagar i världsmarknaden. Vi böra på sådana utställningar företrädesvis framställa vårt trä, vårt jern, våra maskiner och dylikt, men jag har aldrig kunnat fatta meningen med att skicka finare skulpturarbeten, konstgjorda blommor eller dylika föremål till en världsexposition i Paris. Ack! den, som sett sådana utställningar, vet mer än väl, att våra artiklar af det slaget i sjelfva verket derstädes bilda tafans skuggsida. På detta slags utställningar skall och kan deremot vår stora industri uppträda täflande.

Men om detta är sanning, skulle icke då våra mindre industriidkare ha berättigade anspråk på att någon gång äfven de få sina arbeten bedömda af sakkunnige män? Jag hyser nemligen den förhoppning, att de derigenom skulle i någon mån kunna lättare uthålla täflan med det ofta underhaltiga utländska kram, som så inbjudande exponeras i de förnämsta salubodarne.

*Angående
anslag till
anordnande
af en
skandinavisk
industri-
utställning
i Stockholm
under
år 1866.
(Forts.)*

Angående
anslag till
anordnande
af en
skandinavisk
industri-
utställning
i Stockholm
under
år 1866.
(Forts.)

En aktad talare, en man, hvars ord väga tungt i denna fråga, har här sagt, att dessa utställningar äro mest humbug. Ja, jag kan gifva honom i viss mån rätt härutinnan, men huru obetydlig är icke denna humbug mot den, vi dagligen i våra tidningars annonsafdelningar finna, der vederbörande öfverbjuda hvarandra i sjelfberöm; och denna humbug är till på köpet utan *allt* korrektiv? Jemväl har samme talare sagt, att det för industriidkarne är förenadt med stor ansträngning att på ett värdigt sätt uppträda vid dessa utställningar; men om så är fallet, då vill jag just derföre varmt förorda dem; och jag vädjar i detta fall till just samme man, om icke det varit genom austrängningar och stora ansträngningar, som han sjelf kommit till den högt aktade ställning, hvilken han inom den svenska industrien intager.

Ett annat ändamål med utställningar är att sätta yngre industriidkare i tillfälle till rent praktiska studier. Låten dem få se huru det bästa ser ut, som göres inom åtminstone vårt land och grannlanden. Huru litet beredas de icke tillfälle härtill vid de stora utländska internationella utställningarne?

Först och främst är det icke många, som kunna komma dit, och för dem, som verkligen göra detta, möta ofta stora svårigheter, såsom bristande språkkunskap eller, om också denna finnes, så känna de sig åtminstone till en början nedtryckta af utställningens storhet — man ser ej skogen för bara träd. De föremål, som de beräknade helst vilja se, träffas endast på betydliga afstånd från hvarandra, och det åtgår ej ringa tid blott för att få rätt på dem. Skulle det då icke vara skäl att sätta våra yngre industriidkande män i tillfälle att se åtminstone hvad dess eget land och närmaste grannländer kunna åstadkomma.

Men det finnes äfven ett annat ändamål med en inhemsk utställning, och hvilket jag nästan tror är större än något af de andra, och det är att åstadkomma beröring mellan tillverkare och afnämare, att sätta hela befolkningen i tillfälle att se dess eget lands bästa industrialster och att jemföra dem med hvarandra, med ett ord: att lära känna sig sjelf.

Man klagar allmänt -- och kan hända icke med orätt -- öfver vår förkärlek för allt utländskt. Denna förkärlek minskas icke genom de stora internationella utställningarne, ty den som kommer dit och får se all den prakt, all den fulländning i arbete och utstyrsel, som der visar sig, kommer lätt nog hem med mindre goda tankar om hvad hemlandet har att bjuda och med ökad beundran för det utländska. Deremot är jag öfvertygad, att en väl ordnad utställning i hemmet skall betydligt motverka denna uppfattning och derigenom åstadkomma mycket godt, emedan man dervid skulle få tillfälle att lära känna våra praktiska, dugliga och billiga varors verkliga egenskaper.

Man har någon gång sagt, att dessa stora industriutställningar äro ett slags finansspekulationer af de länder, hvaruti de anställas, och afsedda att till dessa draga kapital; jag vill ej helt och hållet bestrida detta; men jag tror att de kunna vara finansoperationer äfven i en annan bemärkelse; jag befarar att, om ej någon motvigt

mot dem uppställes, de kunna blifva ett medel för de i industrielt hänseende starka nationerna att mer eller mindre qväfva industrien i de svagare; och en sådan motvigt har jag trott skulle ligga deruti, att dessa senare nationer icke försummade att genom nationella utställningar lära känna sig sjelfva och sina egna tillgångar. Min innerliga öfvertygelse är, att om vi nödgades välja emellan att antingen deltaga i en stor internationel utställning eller ock försaka denna och anordna en nationel hemma; min innerliga öfvertygelse är, att vi gjorde klokare uti att bli hemma. — Tjugu år äro snart förflutna sedan den sista svenska industriutställningen egde rum, och vi hafva sedan dess deltagit i fyra stora internationella dylika, och det synes därför väl vara på tiden, att vi öppna portarne för den inhemska täffingen.

På grund af hvad här blifvit anfördt tager jag mig friheten hemställa om bifall till reservanternas förslag.

I detta anförande instämde Herrar Friherre *Nordenskiöld* och *Fredenberg*.

Herr Joh. Ohlsson yttrade: Då Stats-Utskottet förklarar sig antaga, att företaget i fråga betingades af viktiga samhällsintressen, och då Utskottet betonar detta sitt antagande så kraftigt, att det föreslår Riksdagen bevilja för ändamålet 400,000 kronor, så synes det mig vara något egendomligt att sedan öfverlemnna frågans slutliga afgörande till Stockholms kommun. Jag anser farligt att införa en sådan praxis. En talare på skånebänken har förklarar, att denna kommuns intressen i detta fall i sjelfva verket vore så stora, att man icke behöfde befara att företaget icke komme till stånd, utan tvärt om skulle hända att samma kommun, seende på sitt eget intresse, verkligen skulle styra så till, att utställningen komme till stånd. Jag tror dock, att denne talare lika väl som flertalet af Stats-Utskottets ledamöter ganska mycket öfverskattat de förmåner, som genom utställningen skulle tillkomma Stockholms kommun eller dess medlemmar. Väl är det sant, att hit skulle komma många främlingar, och att mycket penningar här skulle komma i rörelse, men det torde väl vara alldeles klart, att dessa penningar icke komme att stanna här; ty hvad har Stockholms stad att erbjuda af mat och dryck m. m.? Det måste köpas från närmare eller aflägsnare landsorter. Sålunda kommer icke blott hvad vårt lands invånare spendera vid utställningen, utan äfven hvad främlingar här utlägga hela landet till godo. Hvarföre har man för öfrigt ansett att utställningen borde förläggas till Stockholm? Jo, naturligtvis därför att man anser denna stad ega resurser att kunna på lämpligt sätt mottaga de väntade gästerna. Det torde väl också vid komiterades beräkning af inkomsterna, 330,000 kronor för försålda biljetter, hafva tagits hänsyn till stockholmsbornas kända önskan att se allt sevärdt, och att detta skulle föranleda just dem att offra en ganska stor del af dessa 330,000 kronor. Då dertill kommer, att Stockholms kommun erbjudit sig att bidraga med en fjerdedel af kostnaderna och att pro rata parte gå ända till 200,000, i fall den beräknade kostnaden

Angående anslag till anordnande af en skandinavisk industriutställning i Stockholm under år 1886.
(Forts.)

Angående
anslag till
anordnande
af en
skandinavisk
industri-
utställning
i Stockholm
under
år 1886.
(Forts.)

öfverskrides, så tror jag Stats-Utskottets förutsättning, att Stockholms kommun skall åtaga sig de ytterligare förpligtelser, som kunna åligga staden såsom rikets hufvudstad, verkligen kan anses uppfylld. Jag anser till och med att Stockholms målsmän i detta hänseende gått något för långt.

Under sådana förhållanden är jag viss om, att icke synnerligen stora utsigter finnas, att Stockholms stadsfullmäktige skulle gå längre än de redan gjort, och sålunda skulle, derest Utskottets förslag blefve af Riksdagen antaget, detta antagande i sjelfva verket blifva lika med ett afslag, äfven om så icke varit meningen. Jag har naturligtvis ingen rätt att betvifla, att den ärade talaren på skånebänken talade uppriktigt, då han sade att ett maskeradt afslag icke vore hans mening, men nog måste man efter granskning af utlåtandet i dess helhet medgifva att, då Utskottet till sist säger, att detta utlåtande jemväl utgör svar på Friherre Klinckowströms motion, detta svar låter som ett eko, äfven om de smekande vindar, som för tillfället blåsa från höjderna, dämt tonen, så att svaret icke är så tydligt, som det eljest skulle varit, men dock igenkänligt.

Det synes mig alltså vara gifvet, att den, som verkligen vill att utställningen skall komma till stånd, icke har annat val än att, helst nu, sedan Första Kammaren antagit reservanternas förslag, sluta sig dertill, och detta anhåller jag för min del få göra.

Herr Nils Persson: Jag har begärt ordet med anledning af en ärad talares på kalmarbänken yttrande. Han sade, att vi på en blifvande industriutställning skulle komma att *förspilla* stora summor på så väl resor som inköp. Detta uttryck: förspilla skulle jag för min del vilja hafva ändradt till »utlägga», ty med afseende å den näring, jag representerar, nemligen jordbruket, tror jag icke att man kan säga, att vid en dylik industriutställning de penningar, som utläggas vare sig för resor eller inköp af maskiner och dylikt, äro *förspilda*. För min del tror jag att vi jordbrukare under gynnammare tider icke hafva ett så stort behof af industriens hjälp som just under de närvarande brydsamma tiderna. Under de goda åren 1869, 1870, 1871 och 1872 behöfde icke jordbruket så väl industriens bistånd som nu är fallet. Under dessa år inhöstades rika skördar, som vid försäljning betalades med höga pris, så att jordbrukaren icke behöfde i vidare mån sörja för sin utkomst, och om arbetaren äfven måste betalas något högt, så spelade detta den tiden ingen rol. Men från år 1872 förändrades tiderna, och våra förhoppningar att återfå de goda tiderna hafva år efter år blifvit gäckade. Men härunder har jordbrukaren varit nödsakad att se sig om efter andra utkomstkällor, och då spanmålen icke ville stiga i pris, så måste man i stället inskränka arbetsprisen, och för att vinna detta syfte, inköptes maskiner, på det att jordbruket skulle kunna drivas med ringare driftkostnad än förut. Dylika maskiner stodo icke till buds att få köpa inom landet, och jag tror att hvar och en, som till exempel tagit kännedom om jordbruksförhållandena i Malmöhus län och hvilka maskiner som der begagnas, icke der skall hafva funnit synnerligen många svenska fabrikat. Hvarken äro våra skördemaskiner eller

ens de mindre redskapen hufvudsakligen af svensk tillverkning. Det är med hänsyn härtill jag velat inlägga en protest emot talarens på kalmarbänken yttrande, i det jag anser att det af honom använda uttrycket, att stora kapital skulle på utställningen *förspillas*, bör ändras till *utläggas*. Vid en sådan utställning har man tillfälle att kontrollera, hvilka maskiner som ställa sig billigast att inköpa, och hvar man bör köpa dem. Jag har för min del en helt annan uppfattning af dessa utställningar än den ärade talaren på kalmarbänken.

Angående anslag till anordnande af en skandinavisk industriutställning i Stockholm under år 1886.
(Forts.)

Men äfven en del fabriksiddkare äro emot denna utställning. Vid senaste utställningen i Malmö, som ingalunda var så stor som de i Köpenhamn och Stockholm påtänkta, fick man bevittna, huru som den inhemska industrien nödgades täfla med utlandets, och kanske svårigheterna af denna täflan just ligga till grund för motståndet från fabrikanternas sida emot utställningen. Äfven har det blifvit yttradt att, om något klander emot dylika utställningar skulle uttalas, så borde klandret med mera skäl drabba landbruksutställningarne, ty man försökte der för att vinna premier under flera år uppdrifva utfodringen af djuren till en grad, som icke var naturlig, men jag kan försäkra, att landbruket i denna stund icke stode på sin nuvarande ståndpunkt, om icke landbruksmötena funnits.

Jag har velat yttra hvad jag nu sagt för att förekomma, att den uppfattning må göra sig gällande, att landbruket skulle förlora derpå att en del af den samhällsklass jag representerar skulle komma att i och för utställningen göra resor till Stockholm och der göra inköp. Min åsigt är tvärtom den, att en sådan utställning, der köparen har fabrikanter inom samma yrke sida vid sida, och dervid kommer i tillfälle att ackordera med dem samt bedöma, hvilka maskiner och redskap ställa sig fördelaktigast för inköp genom sin hållbarhet och prisbillighet, skulle lända jordbruket till mycket gagn.

Jag yrkar för min del bifall till Utskottets förslag.

Herr Oléhn: Under diskussionen om denna fråga har jag allt mer stadgats i den öfvertygelsen, att här, som i så många andra fall, sanningen ligger midt emellan de två ytterligheterna. Jag kan sålunda icke dela min ärade sidokamrats åsigt, att dessa utställningar icke medföra något gagn, lika litet som jag kan dela den ärade talarens på elfsborgsbänken sangviniska förhoppningar om de stora fördelar, som en sådan utställning skulle medföra. Denne sistnämnde talare gjorde dessutom ett ganska skarpt utfall mot den förre, i det han antydde att det vore beklagligt, om tillverkningarne vid den fabrik han förestår, vore en *humbug*, och då jag förmodar, att Herr Wallberg af grannlagenhet icke vill besvara detta utfall, så har jag begärt ordet för att göra det. Jag har gjort det derföre att jag, såsom en mångårig försäljare af dessa fabrikat, anser mig fullt kompetent att bedöma denna sak. Jag har gjort den erfarenheten att Slottsmöllans tillverkningar äro en särdeles redbar och god vara. Jag anser derföre att, om det icke finnes mera *humbug* i dessa ofta omtalade industriutställningar än i hvad som tillverkas vid denna

Angående fabrik, ingen anledning finnes att karakterisera dessa utställningar anslag till i allmänhet såsom humbug.

Jag sade nyss att jag anser sanningen ligga midt emellan af en skandinavisk ytteligheterna, och då Stats-Utskottet synes mig hafva gått medel-industri- vägen i detta som i så många andra fall, så får jag, för min del, utställning yrka bifall till dess förslag. Då Grefve Sparre så kraftigt försäkrat, i Stockholm att det icke vore antagligt, att kostnaden för den ifrågasatta utställ- under ningens skulle öfverstiga det beräknade beloppet, och han äfven till år 1886. en del gått i borgen för att så icke skall inträffa, så anser jag det (Forts.) icke vara någon risk för Stockholms kommun att ikläda sig detta ansvar, och jag tycker att man kan vara ganska trygg, då en sådan man med bestämdhet påstått, att kostnaderna icke komma att öfvergå hvad man beräknat.

Kunde emellertid dessa utställningar, såsom en talare på för- middagen påstod, bibringa allmänheten en större smak för svenska varor och följaktligen mindre för de utländska, så skulle jag, för min del, icke anse något offer för stort för att komma en sådan ut- ställning åstad — och då jag verkligen tror, att dessa expositioner verka åtminstone något godt i detta hänseende, så tager jag mig friheten att, på grund af hvad jag haft äran anföra, föreslå bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Hedin: För några dagar sedan föllo händelsevis inom det Utskott, af hvilket jag har äran vara ledamot, några ord om den frågan: har en riksdagsman rätt och fog att uti en eller annan kinkig fråga afhålla sig från att aflemna sin röst? Här föreligger nu ett tillfälle, då jag helst skulle undvika att votera, ty af de tre föreliggande förslagen: Kongl. Maj:ts, Stats-Utskottets och reservanternas, är det intet som fullt tillfredsställer mig, Kongl. Maj:ts proposition derföre — och det felet delas af de två andra förslagen — att Kongl. Maj:t gifvit till känna att han har för afsigt att, till bestridande af en del utaf kostnaderna för ifrågavarande exposition, använda medel från manufaktur-förlagslånefonden. Vare sig jag betraktar denna fonds uppkomst genom bevilningar, lemnade af Rikets Ständer, eller det oförändrade skick, i hvilket föreskrifterna om denna fonds användning, från äldre tider allt intill nu, i alla för densamma utfärdade reglementen varit bestämda, så kan jag icke komma till något annat resultat, än att Kongl. Maj:t helt och hållet saknar rättighet att, utan Riksdagens medgifvande, för det ifrågavarande ändamålet använda några medel från denna fond. Det må hafva händt, såsom jag tyckt mig finna af en gammal revisionsberättelse, att Kongl. Maj:t en gång tillförene för ett likartadt ändamål disponerat medel från denna fond, men som bekant, Herr Talman! — prejudikat i sådana saker konstituera icke någon rätt, och för öfrigt lägger jag vikt på den skilnaden, att vid det ifrågavarande tillfället Riksdagen icke indirekt, så som det här är fråga om, ännu mindre direkt, gifvit någon sin sanktion åt Kongl. Maj:ts beslut att sålunda använda medel af detta slag. Då det emellertid låter sig sluta så väl af Stats-Utskottets som reservanternas förslag, att jag står temligen ensam om denna mening, så

skall jag inskränka mig till att hafva antecknat den till protokollet och skall för öfrigt anhålla om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Af de tvenne andra förslagen är Stats-Utskottets omöjligt men icke synnerligen farligt, reservanternas mera möjligt men också så mycket mera vådligt. Det är detta jag synnerligen vill framhålla. Här är en skilnad i språk, stil och framställningssätt, som skulle kunna karakteriseras så, att Stats-Utskottets förslag är affattadt i Andra-kammar-stil och reservanternas i Första-kammar-stil. Skilnaden, det kan jag medgifva, är icke så ringa för den, som fäster sig vid den estetiska synpunkten, men för den, som tänker på de båda förslagens sannolika, ja gifna konsekvenser, är skilnaden ingen i *det* hänseende, att nog kommer Stockholms kommun att få bära bördan lika tung i båda fallen. Men skilnaden till förmån för Stats-Utskottets förslag är den, att om detta förslag blir Riksdagens beslut, så veta Stockholms stadsfullmäktige hvad de hafva att rätta sig efter; de komma att med fullt öppna ögon fatta sitt beslut. Reservanternas förslag, deremot — det i Första-kammar-stil affattade — lemnar samma korporation tillfälle att trösta sig med den utsigten, att här är blott fråga om 50,000 kronors ökad anslag för ett ändamål, som redan erkänts vara godt, hvadan mängden torde finna att, då stadens budget redan är mycket stor, det ju ej kan betyda så mycket, om man ytterligare ökar den med denna summa. Men här förbiser man väl mycket för formens skull sakens realitet, som är att reservanterna från Första Kammar-stil hafva lika väl som Stats-Utskottets majoritet låtit Kongl. Maj:t veta, att det icke tjenar till något att ytterligare komma till Riksdagen och begära penningar, om de beräknade tillgångarne icke förslå. Och derest icke Kongl. Maj:ts courage, som icke alltid befunnit sig i jemnhöjd med omständigheterna, i närmaste framtiden skulle komma att få en allt för kraftig utveckling, så är jag förvissad om, att ett sådant uttalande, som detta, hvarom Stats-Utskottets ledamöter i sak varit ense, kommer att för Kongl. Maj:t betyda: till Riksdagen skall jag icke vidare vända mig. Hvad är då naturligare, än att om, såsom jag förmodar, till Kongl. Maj:ts disposition möjligen stående medel icke komma att räcka till att betäcka en till kanske många hundratusen kronor uppgående brist, Kongl. Maj:t vänder sig till en korporation, som det är mindre svårt att vända sig till än till Riksdagen, nemligen Stockholms stadsfullmäktige? Det blir då en obehaglig öfverraskning, om några år kan hända, för Stockholms stadsfullmäktige, hvilka man nu söker intala, att vi genom att antaga reservanternas förslag ingenting annat riskera än en obetydlig utgift af 50,000 kronor. Detta är det farliga förslaget.

Stats-Utskottets förslag åter, Herr Talman, har jag tillåtit mig karakterisera som det *omöjliga* förslaget. Stats-Utskottet har behagat yttra, att det icke är obilligt att begära ytterligare en så pass stor uppoffring af Stockholms kommun som dessa 50,000 kronor och *dessutom* garanti för en oberäknelig, obestämbar brist *derföre* att, såsom Utskottet säger, »statens intresse af utställningens tillvägbringande är så väsentligt mindre än intresset hos den kommun, i hvilken utställningen skall ega rum, och de enskildes, hvilkas gagn

Angående anslag till anordnande af en skandinavisk industriutställning i Stockholm under år 1886.
(Forts.)

*Angående
anslag till
anordnande
af en
skandinavisk
industri-
utställning
i Stockholm
under
år 1886.
(Forts.)*

utställningen närmast afser, att anspråken på denna kommun och dessa enskilde måste väsentligt höjas för att utställningen må kunna förverkligas.» Det är märkvärdigt, Herr Talman, att statens intresse, hvilket väl här får anses betyda, utom det allmänna, nationella kulturintresset, samtliga öfriga stats- och landtkommuners sammanräknade intresse, skulle vara mindre än Stockholms kommuns och så mycket mindre, att det af Stockholms kommun redan erbjudna bidrag af 150,000 kronor icke skulle vara tillräckligt att uppväga det stora intresse Stockholm har af utställningen.

Det är en underlig kalkyl, som kunde belysas från mer än en sida. Jag skall emellertid blott angifva en. År 1882 utgjorde det sammanräknade tillverkningsvärdet vid Sveriges fabriker enligt Kommerskollegii berättelser 186 millioner i något afrundadt tal. Deraf kom på Stockholm 32,400,000, d. v. s. icke fullt $17\frac{1}{2}$ proc., 17,39. Husslöjdstillverkningsvärdet ensamt inom Elfsborgs län beräknades samma år till 30 millioner, således icke så särdeles mycket lägre än tillverkningsvärdet vid Stockholms samtliga fabriker. När så är, synes det mig vara ett starkt stycke att tänka, säga, skrifva och trycka, att samtliga Sveriges stads- och landtkommuners intresse i denna sak och statens intresse skulle vara så väsentligt mycket mindre än den enda Stockholms kommuns, att vårt intresse i saken icke kunde anses betaldt med det redan af denna kommun erbjudna belopp af 150,000 kronor.

Den ärade talare, som för en stund sedan på Stats-Utskottets vägnar försvarade dess förslag, erinrade om den i fjor behandlade teaterfrågan och det i uppenbart syfte att visa, att när det då gick för sig att få penningar af Stockholm till betäckande af teaterns brist, skulle det äfven nu låta sig göra. Detta var nemligen tydligtvis den ärade talarens mening, om ock icke till fullo uttalad. Jag skulle hafva föredragit, Herr Talman, att man icke erinrat om teaterfrågans behandling, ty den hör icke till de mest prydliga bladen i riksdagsannalerna. Men då nu så skett, tillåter jag mig hemställa, huru vida detta exempel bör leda till den konsekvensen, att eftersom sådant kunnat gå för sig i fjor, det bör låta sig göra äfven i år och så något annat nästa år o. s. v.

Vidare yttrade samme ärade talare, att, om Stockholms stad sade nej till hvad Stats-Utskottet föreslagit, detta skulle utvisa, att Stockholm icke ansåge företaget så synnerligen nyttigt.

Nej, med förlof, Herr Talman! Det är en oriktig konklusion.

Stockholms kommun har redan visat, huru den bedömer företaget, då den förklarar sig villig att gifva 150,000 — eventuellt 200,000 — kronor. Man får dock icke tro, att Stockholms kommun betraktar företaget såsom ett sådant särskildt stockholmsintresse, att kommunens medlemmar skulle anse tillständigt att för detsamma uppoffra icke blott hvilka bestämda summor som helst, utan äfven på förhand ikläda sig en garanti, hvarom ingen dödlig kan säga, hvartill den kommer att leda. Det är icke något stockholmsintresse, som inspirerat hela denna plan; upphovet dertill, Herr Talman, kommer från annat håll. Den tröst, som samme ärade talare ville gifva oss, att Stockholms kommun skulle förvärfva under utställningstiden så stora

ökade inkomster på utskänkning af spirituosa, synes mig vara icke synnerligen mycket att bygga på, ty dels är det svårt att göra någon jämförelse mellan den obestämbara inkomsten och den alldeles obestämbara brist, som Stockholms kommun kan bli förordrad att fylla, om Stats-Utskottets förslag antages, och dels är denna utsigt stäld på en ofantlig konsumtion, hvilket, på samma gång sådant icke är mycket glädjande, dessutom helt och hållet är beroende på tillströmningen till expositionen, och det kan icke något Stats-Utskott i världen garantera, om denna tillströmning skall bli stor eller icke, om utställningen i det hänseendet kommer att lyckas eller icke.

*Angående
anslag till
anordnande
af en
skandinavisk
industri-
utställning
i Stockholm
under
år 1886.
(Forts.)*

Angående den erinran, samme ärade talare gjorde, att Stockholms kommun enligt Stats-Utskottets förslag skulle få rätt att i utställningsstyrelsen insätta två ledamöter, vill jag säga, att jag beklagar de ledamöter, hvilka skulle komma att åtaga sig detta uppdrag, emedan de der icke skulle komma till något annat resultat än att i styrelsen konstatera sin egen vanmakt, såsom man får göra, då man befinner sig i en afgjord, ringa minoritet.

Vidare trodde samme ärade talare, att man i denna anordning skulle få en garanti för iakttagande af den allra största möjliga sparsamhet i motsats till hvad förhållandet skulle bli för, om Riksdagen bifölle Kongl. Maj:ts förslag; men enligt min tanke blir förhållandet ett helt annat, ty om Stockholms kommun undertecknar förbindelse att betala bristen, så anser jag detta innebära en garanti för att utställningsstyrelsen icke vid något enda tillfälle skall iakttaga någon som helst sparsamhet. Deremot vore det åtminstone någon garanti i afseende på sparsamhet, om styrelsen visste sig för hvarje gång den behöfde penningar vara tvungen att gå till Kongl. Maj:ts, som då skulle granska dess framställningar, hvarvid Kongl. Maj:ts nog skulle komma i håg, att han i sin ordning har en kustos öfver sig, nemligen Riksdagen, som icke alltid är så rolig att ha att göra med. Det är skilnad på att ha Riksdagen och Stockholms stadsfullmäktige!

Slutligen, Herr Talman, kan jag icke alldeles med tystnad förbigå några ord i motiveringen till Stats-Utskottets betänkande. Utskottet slutar nemligen med en erinran om de förpligtelser, som åligger staden såsom rikets hufvudstad, och yttrar dervid: »af detta förhållande härflyta stora rättigheter och förmåner, men äfven pligter; och Utskottet föreställer sig, att de förra icke kunna bättre skyddas än derigenom, att de senare på ett värdigt sätt och villigt uppfyllas». Jag får bekänna, Herr Talman, att jag icke har reda på, hvilka rättigheter tillkomma Stockholm på grund deraf att Stockholm är rikets hufvudstad. Af förmånerna känner jag deremot åtskilliga och jag ber genast få nämna en, som erbjuder sig så naturligt för min tanke just nu, den nemligen, att Stockholms kommun under fyra månader hvarje år får se landets representanter — såsom det poetiska uttrycket lyder — inom sina murar.

Jag anser detta vara en fördel, emedan jag hoppas att framtiden skall utvisa, att en så lång vistelse i hufvudstaden hos dessa representanter så småningom skall medföra en bättre kännedom om Stock-

Angående
anslag till
anordnande
af en
skandinavisk
industri-
utställning
i Stockholm
under
år 1886.
(Forts.)

holms kommun och stockholmsförhållandena, en bättre kännedom om det sätt, hvarpå denna kommun uppfattat sina förpligtelser såsom rikets hufvudstad och till följd deraf en större välvilja från representationen än den, hvarpå Stockholms kommun vid några tillfällen haft prof. När Stats-Utskottet slutligen säger, att våra förmenta rättigheter och våra verkliga förmåner — ty dem erkänner jag — icke kunna bättre skyddas — de äro således utsatta för fara, Herr Talman! — än derigenom, att de på ett värdigt sätt och villigt uppfyllas, så förefaller detta mig såsom ett slags krigsmanifest. Men hvad skall sådant tjena till? Kan det vara till någon nytta för den fråga, som nu är före? Kan det tjena till något gagn för landet, eller till någon glädje och trefnad för Kammaren, manne slutligen Utskottet på detta krigsmanifest skall förvärfva något hjelterykte? Jag tror det icke.

Herr Talman! Jag har intet vidare att tillägga än att jag förnyar min anhållan om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Joh. Johansson från Stockholm: Herr Talman! Det var egentligen talaren på skånebänken, som uppkallade mig. Jag hörde visserligen här på förmiddagen någon säga, att stockholmarne borde så litet som möjligt uppträda i denna fråga, men för min del kan jag icke se någon fara i äfven om alla stockholmsrepresentanterna yttrade sig. Då emellertid nämnde talare framhöll den vinst Stockholms stad skulle röna genom utställningen, så har jag icke kunnat underlåta att inlägga en gensaga mot denna uppfattning. Jag vill förutskicka den anmärkningen, att denna utställning har mina lifigaste sympatier, äfven om Stockholm skulle förlora derpå. Derefter vill jag med några få ord visa, att vinsten för staden skulle blifva högst liten eller troligen ingen. Gerna vill jag medgifva, att penningar i anledning af utställningen skulle komma att strömma in till Stockholm ej blott från det öfriga Sverige utan äfven från Norge, Danmark och andra främmande länder. Men hvarthän inflyta dessa penningar, hvar stanna de? Jo, å schweizerierna, botellen, hos hyrkuskarne, och hos en del arbetare, som kunna under tiden medan utställningen pågår och under förberedelserna till densamma, erhålla tillfällig sysselsättning dervid. Stockholms förnämsta köpmän få äfven någon nytta af utställningen, men *icke* blir det förhållandet, såsom Herr Nils Petersson i Runtorp påstod, att alla resande komma att köpa något med sig hem, för att visa att de varit i hufvudstaden. Deremot torde han hafva haft rätt, då han sade, att hvad som under utställningen köptes icke toges från industriutställningen, utan hos de köpmän, som hade de finaste artiklarne. lyxartiklar m. m., och i de butiker, som ligga i stadens centrum. Om jag nu räknar antalet af alla dem, som på utställningen komma att göra en vinst, till 20,000 människor, så är denna siffra redan väl hög. Aterstår då att tillse, hvad öfriga 180,000 människor då hafva för nytta af utställningen. Jag tror ingen, nemligen sådan nytta man kan tala om med anledning af förslaget, att Stockholm skulle åtaga sig att täcka den möjligen bristen i det beräknade kostnadsförslaget. Klart är, att alla de familjer, som hafva råd att vara gästfria — och stockholmarne äro

i likhet med öfriga Sveriges invånare högst gästfria — då det börjar blifva brist på rum å hotellen mottaga sina bekanta och anförvandter från öfriga Sverige och logera dem hemma hos sig. Följden blir, att dessa resande erhålla ej blott fritt logis utan äfven fri kost m. m., och omkostnaderna stiga än mera genom de mer eller mindre praktiska kalas, som föranledas af resenärernas härvaro. Detta är ju en förlust, och om den kunde sammanräknas i en summa, skulle denna blifva ganska stor. Vinsten åter är glädjen, som visserligen äfven kan vara mycket värd, men dock icke kan uppväga förlusten. Huru många af dessa 180,000 människor finnas dessutom icke, som icke hafva råd att taga emot några bekanta och undfägna dem! Huru många, som icke ens hafva råd att lösa en entrébiljett till utställningen, som icke ens kunna kläda sig så, att de vilja visa sig der! Jag tror att deras antal är lika stort som deras, hvilka hafva direkt nytta deraf. Nå ja, säger man, hafva dessa personer också icke någon nytta, så hafva de heller ingen skada deraf. Jo, påstår jag, ganska mycken. Utan tvifvel inse vi väl litet hvar, att under en sådan utställning, då 100,000:tals resande besöka hufvudstaden, priset på lifsförnödenheter, om jag undantager det tarfligaste brödet — det finare talar jag icke om — stiger icke under men väl öfver 25 procent. Och för den, som redan under normala förhållanden har bekymmersamt att draga sig fram, blir äfven minsta tillökning här vid lag ganska svårt att komma ut med. Och beräknar jag att i durchschnitt 5 öre om dagen är den minsta förhöjning i lefnadskostnaden man kan förutse under de första 100 dagarne, utställningen pågår, så gör detta för Stockholms 200,000 invånare 1 million kronor, eller långt utöfver hela det ifrågasatta anslaget till utställningen. Att priset å lifsförnödenheter stegras hvarhelst internationella utställningar varit anordnade, det har man nog erfarenhet om från utställningarne i London, Paris och Wien. Och många äro de, och bland dem äfven jag, som just för den öfverdrifna dyrhetens skull vid sådana tillfällen måste uppskjuta sina eljest tilltänkta besök i verdensstäderna, till dess utställningarne varit öfverståndna.

Jag anser således att stockholmarne snarare komma att göra förlust än vinst på en sådan utställning. Men kommer så, till råga på allt, utställningen att visa brist, som det skall tillhöra Stockholms kommun att betäcka, så blir naturligtvis förlusten ändå större. I det fallet vill jag, ehuru det visserligen icke direkt hör till saken, nämna några ord om den sedan i fjor bekanta subskriptionen för upprätthållandet af de Kongl. teatrarna. Det blir en lätt sak, sade man, att få i hop hvad som för ändamålet behöfs, ty det är många personer, som komma att bidraga med 5- å 10,000 kronor vardera, och på så sätt äro snart 50,000 kronor samlade på några få händer. Det gick också ganska lätt under de första dagarne. Men en vecka hade icke förflutit innan de personer, hvilka hade satt sig i spetsen för insamlingen, icke höllo sig för goda att vända sig äfven till personer, af hvilka man endast kunde vänta sig en ringa bråkdel af de nyssnämnda stora beloppen. I det hänseendet underlät man icke heller att lägga ut sina snaror vid den stora middag, som ängkökets d. v. egare bjöd på; och som glädjen då stod högt i tak,

*Angående
anslag till
anordnande
af en
skandinavisk
industri-
utställning
i Stockholm
under
år 1886.
(Forts.)*

*Angående
anslag till
anordnande
af en
skandinavisk
industri-
utställning
i Stockholm
under
år 1886.
(Forts.)*

blef resultatet ganska godt. Men säkert är, att mången tecknade mer, än hvad han hade råd och lägenhet till, endast för att få visa sig på styfva linan, och en och annan må hända för att få en nådig blick af höga vederbörande. Jag kan icke neka, att äfven jag var med på ett hörn och, hvad värre är, äfven gaf utöfver mina tillgångar. Hvad jag skref på är emellertid betaldt nu. Jag har fått spara sedan. Ett sådant liquidationssätt vill jag emellertid icke vidare vara med om, helst som nu ingen verklig nöd står för dörren. På grund af hvad jag nu yttrat ber jag att lika med de flesta öfriga talare få sluta mig till reservanternas förslag.

Herr A. E. Petersson i Hamra: Skulle man rätta sig efter de yttranden, som har fälts, så synes det som om frågan redan var så godt som afgjord till förmån för det ifrågavarande anslaget. Att döma åter af samtal man och man emellan, ser det deremot ut som tankarne voro ganska delade i frågan. Den förste talaren har yrkat afslag å det anslagsbelopp, Stats-Utskottet för ändamålet i fråga tillstyrkt, och som han är en af den stora industriens män, lär man väl få betrakta de skäl, han anfört för sin mening, såsom väl grundade. Flera skäl kunna framhållas och hafva äfven lemnats både för och emot detta anslag; och skulle jag än komma i minoriteten, drager jag icke i betänkande att rösta för afslag — jag fruktar icke för utgången.

En talare från Skåne har yttrat, huru som man vid en resa i denna provins kan iakttaga, att öfver allt på fälten maskiner användas i jordbruksarbetet, och att de flesta af dessa maskiner äro af utländsk tillverkning. Detta förundrar mig alldeles icke, med den känedom man har om den skånske jordbrukarens benägenhet att föredraga utländskt fabrikat framför inhemskt, vara. Jag ber emellertid att som en motsats häremot få framhålla Östergötland, som är känt såsom en protektionistisk provins. Äfven der arbetas med maskiner till stort antal på fälten, men vi köpa företrädesvis sådana, som äro af inhemsk tillverkning. Kunde jag föreställa mig, att den industriutställning, hvarom här är fråga, skulle hafva det goda med sig att göra till och med de skånska representanterna till protektionister, så att de tillhandlade sig företrädesvis inhemska fabrikat, då skulle jag gerna förorda anslag till denna utställning. Jag betviffar dock högeliga, att de frihandelsvänligt sinnade skola omvändas i sina tänkesätt i följd af en industriutställning.

Det har äfven uttalats farhågor i fråga om hvem som skulle betäcka den brist, som kunde uppstå, i fall hvarken tilldelade anslag eller inkomster, som beräknas tillkomma utställningen, såsom inträdesafgifter m. m., icke skulle motsvara utgifterna. Till förekommande af allt tvifvelsmål i det afseendet anser jag för min del det vara klokast att säga nej till hela saken. Då behöfver man åtminstone icke frukta för några ovissa kostnader.

Här har redan talats så länge och så mycket i saken att jag, helst som nykommen inom Riksdagen, icke vidare vill orda derom. Jag inskränker mig därför till att instämma med den förste talaren samt yrka afslag å punkten.

Herr Carl Ifvarsson: Jag tror, att man icke bör orda så mycket om hvarest man köper sina maskiner och åkerbruksredskap, ty det är helt naturligt, att man köper der, hvarest man kan få den bästa varan för det billigaste priset. Men jag anser, att man bör så mycket som möjligt söka befordra den inhemska industrien, och i detta hänseendet kan en industriutställning vara af verkligt gagn. Ty vid en sådan kan man komma i tillfälle att få se en mängd af industriens alster och bedöma nyttan af dem. Industriidkarne hafva å sin sida också tillfälle att visa, att här i landet kunna erhållas lika goda varor till samma billiga pris som i utlandet. Jag tager alldeles för gifvet, att en industriutställning leder derhän, att man finner sig kunna påräkna en del af våra åkerbruksredskap inom landet till lika godhet och till samma pris som i utlandet, i synnerhet som åkerbruksredskap härifrån landet exporteras. Jag tror derföre, såsom jag redan nämnt, att en industriutställning kan medföra gagn. Men jag ber emellertid få säga att, om frågan icke blifvit väckt, ingen beröfver skulle hafva sörjt, utan jag tror, att man skulle vara fullt belåten dermed. Då saken nu kommit på tal, och jag kan förstå att industriidkarne äro iiriga för att bereda afgang för sina alster, så tror jag det vara bäst att saken bringas till utförande. För min del antager jag, att oaktadt flere stockholmsrepresentanter uppträdt mot Utskottets förslag, de likväl å sina kommittenters vägnar gerna se, att en industriutställning kommer till stånd. Det kan nemligen icke förnekas, att den kan vara till gagn för landet i sin helhet och äfven till nytta för Stockholm. Jag tror emellertid, att det är rättast att bifalla Utskottets förslag. Jag ber härvid få erinra, att Utskottet icke afsett att lägga några stora bördor på Stockholms stad derigenom att Utskottet föreslagit att begära stadsfullmäktiges garanti för kostnaderna, ty Utskottet har också antydtt, att enskilda personer kunna ikläda sig denna garanti. Man kan äfven föreställa sig, att det finnes enskilda personer, så i Stockholm som i öfriga delar af landet, hvilka äro lifligt intresserade för företaget. Vi hörde ju i förmiddags huru en talare, Grefve Sparre, anmärkte, att han vore när som helst färdig att åtaga sig garantien. När han var så nära deran, torde kanske det finnas andra, som tillsammans vilja ikläda sig denna garanti utan stadens betungande. Jag föreställer mig äfven att, då en hel del framstående personer hafva att göra med ärendet, det är naturligt, att de icke låta saken förfalla. Under sådana förhållanden tror jag det vara rättast att tillmötesgå stockholmarnes önskan att få en industriutställning till stånd, och jag hemställer derföre om att Kammarern måtte bifalla Utskottets förslag. Jag vill nemligen icke något afslag, ehuru jag annars icke skulle vara deremot. Då jag hört, att stockholmarne i allmänhet äro belåtna med Utskottets förslag, men de deremot äro rädda för att Första Kammarerns beslut i sista hand skall gå igenom, så är det bäst att taga det, som de äro mindre rädda för. Skulle Första Kammarerns beslut gå igenom, så komma otvifvelaktigt efterräkningar både för staden och staten. Jag tillstyrker bifall till Utskottets förslag, men skulle hela saken falla, så skall jag för min del icke sörja.

*Angående
anslag till
anordnande
af en
skandinavisk
industri-
utställning
i Stockholm
under
år 1886.
(Forts.)*

Angående
anslag till
anordnande
af en
skandinavisk
industri-
utställning
i Stockholm
under
år 1886.
(Forts.)

Herr Nils Persson: Jag tror icke, att jag i mitt förra yttrande på något sätt förgått mig i afseende å hvad jag anförde i frihandelsvänlig och protektionistisk rigtning. Jag yttrade mig endast rakt på saken, sådan frågan nu föreligger, och efter min fulla öfvertygelse. Att utländska maskiner finnas i vårt land, kan ingen bestrida; och jag har i min hand ett papper, som visar, att under nästlidet är maskiner till ett värde af 9,300,000 kronor hit införskrefvos. Funnos nu alla dessa maskiner inom det län, jag tillhör, vore det länet säkert Sveriges på maskiner rikaste län; men, ehuru jag icke vet, huru vida nationalkänslan inom Ostergötland varit så stark, att ingen af alla dessa maskiner kommit dit, tror jag dock, att så varit förhållandet. Jag har med anledning af talarens på östgötabanken yttrande velat säga detta och att jag i mitt förra yttrande i denna fråga talade hvarken om tullar eller dylikt.

Hvad angår en talares på stockholmsbanken påstående, att i händelse utställningen skulle komma till stånd, prisen på lifsförnödenheter i Stockholm skulle betydligt höjas, så tror jag icke att det skulle inträffa. Man har nu för tiden så lätta kommunikationer genom jernvägar och ångbåtar, att någon stegring i lefnadskostnaderna under utställningstiden icke vore att befara. Jag har tvärtom den erfarenheten från utställningen i södra delen af landet, att på de platser, der utställningar hållits och följaktligen många människor sammankommit, alla möjliga födovaror utbjudits i sådan mängd, att de måst säljas under de vanliga prisen. Den omtalade stegringen af 25 procent tror jag derföre icke vara så farlig, att något afseende dervid må fästas. Den ärade talaren menade väl icke heller så allvarligt dermed, ty han yrkade icke afslag utan allenast att erhålla något större understöd till utställningen af staten.

Jag yrkar fortfarande bifall till Utskottets förslag.

Herr Ekdahl: Under uttalande af mina varma sympatier för att den ifrågavarande utställningen må komma till stånd, och då en sådan här icke förekommit på de sista 20 åren och må hända icke åter förekommer under nästa 20 år, samt då slutligen Kongl. Maj:t såsom understöd dertill begärt ett så jemförelsevis obetydligt anslag som 250,000 kronor, ber jag få yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Gunnar Eriksson: Man har här yttrat, att en industriutställning icke skulle vara ett Stockholms stads intresse, och en talare sade, att frågan derom blifvit inspirerad från annat håll.

Se vi på Kongl. Maj:ts proposition härom till Riksdagen, så finna vi att det var öfverståthållaren, som år 1880 först framställde förslag härom. Som denna fråga likväl icke då ledde till något resultat, fick den hvila ända till slutet af år 1881, då derom å nyo gjordes framställning. Och hvarifrån kom väl framställningen denna gång, om icke äfven då från öfverståthållaren, det vill säga från Stockholms stads högste styresman. Redan af denna omständighet kan man hafva rättighet att antaga, att här finnes lika väl ett kommunalt som ett industriellt intresse, och att så är händelsen lärer väl icke gerna kunna förnekas. Det är ju tydligt att, der industri-

utställningen kommer att ega rum, der komma ju också att tillflyta kommunens invånare betydliga inkomster från de besökande. Jag har hört af personer, som jag vet äro väl underrättade, att 1866 års utställning var besökt af 140,000 personer, som dit betalade inträdesbiljett. Om jag nu antager, att endast 100,000 personer skulle besöka nu ifrågavarande utställning, om den kommer till stånd, och att dessa 100,000 under tiden endast skulle använda 20 kronor hvar till mat och husrum, så inflyter genast en summa af 2,000,000 kronor. Antager jag vidare, att dessa 100,000 gå Vesterlånggatan eller Drottninggatan, der de mest lysande butikerna finnas, och köpa endast för 10 kronor vardera, kommer jag genast till den tredje millionen. Jag skulle kunna fortsätta med den inkomst spårvagnar och öfriga kommunikationsanstalter deraf skulle kunna draga, för att nu icke tala om Hasselbacken, Strömparterren och andra offentliga ställen, men vid denna sena timme skall Kammaren antagligen hålla mig räkning för att jag det ej gör.

Det har därför syntts Utskottet, då det afgifvit sitt tillstyrkande, att just den kommun, der utställningen kommer att ega rum, borde deltaga med något betydligare belopp och, vill icke den kommun, som hufvudsakligast kommer att draga inkomst af utställningen, intressera sig därför, må man gerna afslå alltsamman. Om jag vid slutliga afgörandet ställes i valet mellan reservanternas från Första Kammaren förslag och rent afslag, skall jag rösta för det senare, men för närvarande inskränker jag mig till att yrka bifall till Utskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden, som förekommit, framstälde Herr vice Talmannen propositioner på dels bifall till Utskottets hemställan oförändrad, dels bifall till den af Herrar Grefve G. Sparre m. fl. afgifna, vid punkten fogade reservation, dels bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, dels slutligen afslag å så väl Utskottets hemställan som Kongl. Maj:ts proposition; och fann Herr vice Talmannen propositionen på bifall till Utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes. I anledning häraf och för bestämmande af kontrapositionen upptog Herr vice Talmannen å nyo de öfriga yrkandena, af hvilka det, som afsåg afslag å så väl Kongl. Maj:ts som Stats-Utskottets förevarande hemställan, nu förklarades hafva flertalets röster för sig. Men jemväl rörande kontrapositionen äskades votering, i följd hvaraf, och sedan till kontraposition i denna senare votering antagits yrkandet på bifall till Herrar Grefve Sparres, Casparssons m. fl:s reservation, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen öfver 38 punkten i Stats-Utskottets Utlåtande N:o 12 a antager yrkandet på afslag å så väl Kongl. Maj:ts som Stats-Utskottets förevarande hemställan, röstar

Ja;

*Angående
anslag till
anordnande
af en
skandinavisk
industri-
utställning
i Stockholm
under
år 1866.
(Forts.)*

Angående
anslag till
anordnande
af en
skandinavisk
industri-
utställning
i Stockholm
under
år 1886.
(Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren till kontraproposition i nämnda votering antagit deras mening, som yrkat bifall till den af Herrar Grefve G. Sparre, Casparsson m. fl. afgifna, vid punkten fögade reservation.

Denna omröstning utföll med 147 Ja mot 44 Nej, i följd hvaraf omröstningspropositionen för hufvudvoteringen erhöi följande lydelse:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 38 punkten af Utlåtandet N:o 12 a, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren afslagit så väl Kongl. Maj:ts som Stats-Utskottets förevarande hemställan.

I denna senare omröstning afgåfvos 80 Ja och 110 Nej, hvadan Kammaren alltså afslagit så väl Kongl. Maj:ts som Stats-Utskottets i förevarande afseende gjorda hemställan.

Punkterna 39-41.

Biföllos.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Banko-Utskottets Utlåtanden:

N:o 3, i fråga om afskrifning ur Riksbankens hufvudkontors räkenskaper af åtskilliga fordringar;

N:o 4, i fråga om afskrifning ur Riksbankens afdelningskontors i Göteborg räkenskaper af åtskilliga fordringar; och

N:o 5, i fråga om afskrifning ur Riksbankens afdelningskontors i Visby räkenskaper af åtskilliga fordringar;

Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 13, i anledning af väckt motion om upphörande af klockares brefbäringskyldighet;

N:o 14, i anledning af väckt motion om ändrade bestämmelser rörande strörensning;

N:o 15, i anledning af väckt motion om upphörande af särskildt straff för fylleri å allmänt ställe; och

N:o 16, i anledning af väckt motion om tillägg till 99 § Utsökningslagen;

Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts Utlåtanden:

N:o 1, (i samlingen N:o 5), rörande Herr vice Talmannen L. O. Larssons motion, N:o 69, angående skrivelse till Kongl. Maj:t om åtgärders vidtagande till minskande af Sveriges skuldsättning i utlandet; och

N:o 2 (i samlingen N:o 6), rörande Herr C. J. Peterssons i Eksebo motion om skrivelse till Kongl. Maj:t, angående rätt för delegare i sockne- eller distriktsmagasin att besluta om dessas användning; samt

Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 4, (i samlingen N:o 7), angående rätt för qvinna att innehafva klockare-tjenst.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 3.

Ledighet från riksdagsöromålen beviljades:

Herr	<i>O. Melin</i>	.....	under 8 dagar fr. o. m. den 5 dennes,
»	<i>C. E. R. Roth</i>	.....	» 3 » » 7 »
»	<i>S. F. Norén</i>	.....	» 14 » » 24 »
och	<i>P. Nilsson</i>	i Råby	» 9 » » 7 »

§ 4.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 10 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.